

УДК 321.7(866)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.39.14>

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДЕМОКРАТИЧНИХ СИСТЕМ (НА ПРИКЛАДІ ЕКВАДОРУ)

Ірина Дужа, Людмила Мельник

Білоцерківський національний університет,

факультет права та лінгвістики,

кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

бульв. 50 річчя Перемоги, 96, 09100, Біла Церква, Київська область, Україна

У статті зазначено та проаналізовано основні проблеми руйнування демократичних систем на прикладі Еквадору та наведено пропозиції подолання кризових явищ із практики Сполучених Штатів. Зазначені проблеми в сучасному світі набувають гласності, й усе більше коло демократичних урядів роблять спроби до подолання таких явищ, котрі спровоковані расизмом, низьким рівнем економічного та соціального зростання, відчужуваності громадян від сфер впливу.

Сучасні реалії доводять, що не кожен уряд може самостійно подолати бар'єр демократичної взаємодії, тому головним методом у збільшенні функціонування демократії є взаємодопомога країн із розвинутими демократичними системами та взаємодія уряд-народ.

Демократія повинна скорочувати розриви між тим, що обіцяє народу уряд, і тим, що він реалізує. У свою чергу це залежить від того, як уряд та народ взаємодіють між собою. Отже, чим більший баланс між громадянами та правлячою верхівкою, тим розвинутіша демократична система в державі, відбувається підтримка уряду народом та визнання його легітимним.

Незважаючи на всі проблеми, з котрими стикаються демократії, уряди країн спроможні вистояти. Особливо в даному регіоні, де існує глибоко інтегрована група партнерів, котрі не тільки поділяють цінності, але й мають спільну культуру, величезні багатства природних ресурсів та біорізноманіття.

Наразі відбувається перевстановлення демократій, а саме визначення їхніх нових орієнтирів з огляду на сучасні виклики для держав і для народів. У такій ситуації важливими є нові ідеї, прогресивні та вдосконалені методи.

Зазвичай такі зміни приносить нове покоління, котре покладає всі сили на вирішення проблем своєї країни, народу, бореться за права та можливості, наприклад, такі видатні жінки, як Діана Салазар Мендес та Ніна Гуалінда.

Ключові слова: демократія, Еквадор, Сполучені Штати Америки, Північна Америка, Південна Америка, корупція, рух опору, громадянська безпека, пандемія COVID-19, Діана Салазар Мендес, Ніна Гуалінда.

Постановка проблеми. Останніми десятиріччями число країн з демократичним режимом правління зростає, а громадяни намагаються стати важелями впливу на владу, формуючи рухи та організації. Нові виклики, котрі стоять перед світом та країнами, окремо надають стимул розв'язувати проблеми методом дипломатії та демократії.

На жаль, не кожна держава спроможна самостійно вирішити її внутрішні демократичні розбіжності між світом, урядом та народом. До вирішення даного питання потрібно підходити комплексно, а саме як через взаємодію всередині країни: уряд–народ та народ–уряд, так і ззовні, тобто через міжнародний досвід.

Над даною тематикою працює велика кількість учених, науковців, котрі мають у своєму доробку багато статей, присвячених цій темі, а саме: К. Саркісов «Демократія як форма політичної комунікації в сучасному суспільстві» [2], А.М. Митко «Наукові розвідки

інформаційної демократії у сучасній американській комунікативістиці» [3]; питаннями США займаються І.А. Дужа «Еволюція Азійсько-Тихоокеанського регіону: інтеграційний та безпековий вимір» [4; 5], С.О. Шергін, котрий широко розкриває зміст та проблеми Сполучених Штатів [6].

Демократія – це одне з найбільших досягнень людства, в спектрі якого повинні діяти всі уряди світу незалежно від релігійного спрямування та етичних вподобань. Сполучені Штати являють собою одну з великих країн, котра реалізує власну внутрішню та зовнішню політику за рахунок розвитку демократії не тільки в інтересах свого народу, а й людей загалом.

З огляду на світову практику можна констатувати, що не завжди те, що починається демократично, ним і залишається. Адже існує безліч прикладів, де «право народу» переходить у прояв тоталітаризму, в право однієї особи. Це один зі способів знищення демократії. Наприклад, у країні, де лідер обирається на вільних і справедливих виборах, потім починає – повільно, але вірно – руйнувати основи демократії: переслідувати вільну пресу, підривати незалежність судів, загрожувати політичним опонентам, відбирати свободу слова та свободу громадян. Невдовзі такий лідер робить спробу використати важелі демократії для проведення антидемократичних змін – скасування обмежень щодо термінів, призначення судів, звільнення законодавців.

Така ситуація сталася десять років тому в Еквадорі. Але до кінця знищити демократію очільнику не вдалося. Адже такі інститути, як суди та Рада виборців, почали чинити опір. До руху опору приєдналися правозахисники, журналісти, активісти громадянського суспільства, професори та студенти, які заперечували дії влади в судах. На підтримку опору повстав народ, на знак протесту десятки тисяч еквадорців вийшли на вулиці – профспілкові діячі, журналісти, студенти, корінні жителі, вони здійснили 700-кілометровий марш від Амазонки до Кіто. Як наслідок, деякі люди були піддані силовим методам покарання за непокору, а деяких заарештовувала поліція, але протести продовжувалися.

На той час президент ухвалив декілька антидемократичних законів, але багато законопроектів було заблоковано, скасовано та відкликано через недостатню підтримку. Отже, завдяки рішучим діям громадян демократія вистояла.

Ще одна причина руйнування демократій – це нездатність задовільнити життєві потреби громадян у надзвичайних ситуаціях.

Навесні 2020 року у світі було оголошено локдаун у зв'язку з пандемією COVID-19, і Еквадор не був винятком. Рівень смертності у Гуаякілі виріс у дев'ять разів. Лікарні змушені були відмовитися від прийому помираючих людей, а тіла померлих залишалися на тротуарах кілька днів. Труни почали виробляти з картону тому, що в моргах скінчилися дерев'яні.

Надзвичайна ситуація у громадській охороні здоров'я посилювалася тим, що деякі громадяни бажали отримати вигоду з дефіциту в Еквадорі життєво важливих предметів медичного призначення, таких як маски, апарати штучної вентиляції легень, дезінфікуючі засоби. У квітні 2020 року захворюваність на COVID-19 знову зросла, а в Еквадорі було відзначено найвищий її рівень [7].

Засоби масової інформації Еквадору почали детально висвітлювати всі невдачі громадської охорони здоров'я та корупцію, котра була однією з причин погіршення ситуації в країні. Провівши розслідування, генеральний прокурор виявив докази змови між працівниками охорони здоров'я та злочинцями, котрі продавали пакети для тіл померлих у лікарні за ціною, яка у 13 разів перевищувала собівартість. Як наслідок, багатьом посадовим особам було пред'явлено звинувачення.

На початку 2020 року понад 80% виборців Еквадору [7] прийняли участь у голосуванні, котре спричинило мирну передачу влади між партіями. Перше, що зробив новий уряд, – вакцинував більше половини населення країни в перші сто днів перебування при владі.

Завдяки зусиллям медичних працівників, керівників на місцях, представників бізнесу близько 40 тисяч людей було вакциновано по великих містах. Активну участь брали співробітники університету та студенти-волонтери. Щодня проходить вакцинацію дедалі більше еквадорців. Сьогодні вакциновано понад 12,1 мільйона осіб [1].

В умовах демократії можуть вирішуватися багато серйозних проблем, з якими стикаються уряди, але за умови відкритості та гласності. Демократія спирається на довіру та взаємодопомогу.

Проаналізувавши результати діяльності демократій у Північній та Південній Америці за останні десятиліття, доцільно зауважити, що втрату довіри важко зрозуміти. Пройшло два десятиліття з того часу, як дві країни відповідно до Міжамериканської демократичної хартії взяли на себе зобов'язання просувати та захищати демократію у всьому регіоні. Вони взяли на себе це зобов'язання не через ідеологічний тиск, а, через те, що зазнали невдачі в спробах низки країн регіону забезпечити соціально-економічний розвиток у рамках недемократичних систем.

Загалом, демократичні уряди в країнах регіону досягли безпрецедентного процвітання, безпеки і стабільності. Середній клас Латинської Америки зростав, а кількість людей, що живуть у злиднях, скоротилася вдвічі. Підвищився рівень життя і доступ до освіти, скоротилася дитяча та материнська смертність.

Однак зі зростання економіки посилюється і несправедливість. Зростання ВВП та фондових ринків не призвело до збільшення підтримки та захисту сімей в умовах зростаючої глобальної конкуренції; до створення соціальної системи, котра застраховувала би громадян у випадку втрати роботи або по догляду за хворою дитиною чи батьками.

Такі проблеми посилюються і у зв'язку з пандемією COVID-19, котра торкнулася цього регіону сильніше, ніж будь-який інший, і наочно продемонструвала вразливість досягнень останніх десятиліть. На Латинську Америку та Карибський басейн припадає близько 8% світового населення, але на цей регіон припадає і 32% смертей, пов'язаних із COVID-19. [1] Разом на США, Північну та Південну Америку припадає більше половини смертей від COVID-19 у всьому світі.

Були руйнівними й економічні наслідки. У 2019 році економіка Латинської Америки скоротилася майже на 8% – це найбільший спад серед усіх регіонів світу, а кількість людей, котрі проживають у злиднях, збільшилася на 22 мільйони. Школи в регіоні були закриті довше, ніж в інших регіонах.

В Еквадорі найбільш постраждали корінні громади, а саме особи африканського походження, жінки та дівчата, люди з низькими доходами, більшість із яких зайняті в неофіційному секторі.

COVID-19 посилив скептицизм серед громадян щодо того, що демократія може бути ефективною тільки тоді, коли це найвигідніше правлячій еліті або в екстрених випадках. У 2019 році 70% латиноамериканців були незадоволені тим, як працює демократія. У 2013 році таких громадян було близько 50%. Навіть у Сполучених Штатах ступенем ефективності демократії незадоволені майже 60% громадян [1; 7].

Наступний виклик для демократії – це корупція, котра стала повсякденною реальністю для людей у всьому світі, у тому числі у Північній та Південній Америці. Збитки від корупції становлять до 5% світового ВВП. Корупція пригнічує економічне зростання,

перешкоджає інвестиціям та посилює нерівність. Та найбільше це відображається на довірі громадян до своїх урядів.

Більшість масових громадянських повстань, які виникали останніми роками по всьому світу – Майдан в Україні; площа Тахрір в Єгипті; від Румунії до Тунісу і від Судану до Гватемали – в їхній основі лежить повне неприйняття корупції. Корупція впливає на всі аспекти повсякденного життя людей, виснажує державні ресурси, за рахунок яких можна було би фінансувати школи та лікарні, й те, що покращує життя людей.

Сполучені Штати приділяють особливу увагу ефективній боротьбі з корупцією. Президент Байден уперше назвав одним з основних інтересів національної безпеки США боротьбу з корупцією. Адміністрацією президента приймаються закони та вживаються заходи проти незаконного фінансування; конфіскуються і заморожуються викрадені активи; посилюються наявні інструменти притягнення корумпованих осіб та груп до відповідальності шляхом введення адресних антикорупційних санкцій; вживаються заходи кримінального та цивільного характеру; відмовляють у наданні віз корумпованим чиновникам та членам їхніх сімей. За рахунок таких інструментів стає можливим зниження збитків, завданих корупцією.

Але корупція не знає кордонів, а корупціонери дуже вдало вміють використовувати найслабші ланки взаємопов'язаної глобальної системи, жодна країна не може ефективно боротися з корупцією сама, потрібна взаємодопомога інших урядів.

Для розширення можливостей урядів країн-партнерів, журналістів-розслідувачів, антикорупційних активістів та бізнесу розробляються нові інструменти та програми. Поглиблюється співпраця країн з Європейським Союзом, «Великою сімкою», ОЕСР та іншими міжнародними організаціями, котрі ведуть боротьбу з корупцією. Сполучені Штати разом із партнерами дотримуються ухваленого у 2018 році на Саміті Америки Лімського зобов'язання, згідно з яким країни регіону повинні вживати конкретних заходів щодо підтримки демократичного управління у сфері боротьби з корупцією. У рамках такої програми країни знайомляться та вивчають методи, що ефективно працюють у боротьбі з корупцією. Корупційна проблема – це головне питання у всебічному аналізі уряду США, що проводиться за дорученням президента Байдена.

Ще одна проблема демократії – це громадська безпека. Сполучені Штати вклали величезні кошти в зниження рівня насильства в Західній півкулі та в боротьбу з транснаціональними злочинними організаціями. Рівень насильства в Латинській Америці та Карибському басейні є одним із найвищих у світі.

За рахунок партнерства досягнення з демократичними країнами регіону щодо зміцнення громадянської безпеки неоднозначні. Адже дана проблема вирішувалася з боку навчання та оснащення сил безпеки, і не приділялося уваги іншим ефективним засобам. Більше часу приділялося проявам організованої злочинності, таких як вбивства та незаконний обіг наркотиків, і надто мало уваги – докорінним причинам таких дій.

Уряд США розширює економічні можливості, це стосується малозабезпечених верств населення, котрі можуть бути залучені до незаконної діяльності. Збільшується внесок і в профілактику зловживання психоактивними речовинами, лікування та одужання тих, хто веде боротьбу із залежністю – незаконний обіг наркотиків, зниження попиту їх у Сполучених Штатах; підтримуються зусилля щодо запобігання насильству на рівні спільнот з боку злочинних організацій та жорстокістю сил безпеки. Відбувається також інвестування в зміцнення верховенства права, навчання прокурорів та суддів, які відіграють вирішальну роль у розслідуванні та судовому розгляді справ.

Сполучені Штати ведуть діалог з урядом Мексики щодо економічних та безпекових питань. Учасниками були високопосадовці обох країн, що представляли сфери юстиції,

торгівлі, фінансів, розвитку, внутрішньої безпеки та зовнішньої політики. Саме таке представництво відображає комплексний підхід до вирішення проблем демократії [8].

Часом демократіям необхідно вживати надзвичайних заходів для забезпечення безпеки своїх громадян, але ця потреба повинна бути збалансована, щоб не ігнорувати повагу до прав людини. Заходи повинні розроблятися та здійснюватися відповідно до принципів верховенства права, бути обмеженими за змістом і тривалістю та проводитися під наглядом і судовим контролем. Сили безпеки, які реалізують ці заходи, повинні дотримуватись міжнародних стандартів і нести відповідальність за їх порушення. Без цих обмежень надзвичайна ситуація може стати нормою, а зусилля, спрямовані на захист громадян від однієї загрози, можуть спричинити їх інший прояв.

Для вдалого функціонування демократії потрібно зосередитися на економічних та соціальних потребах громадян. Найчастіше більше сил та ресурсів вкладається в зміцнення таких життєво важливих громадянських та політичних прав, як вільні та чесні вибори, верховенство права, свобода слова і зборів, і менше вкладається – у зміцнення економічних та соціальних прав, таких як підвищення стандартів праці, розширення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я, а також надання інклюзивних можливостей.

Така ідея лежить в основі політичного спрямування президента Байдена, згідно з якою Сполучені Штати вкладають значні кошти в покращення життя та добробуту громадян у Північній та Південній Америці. З 2020 року через Міжнародну фінансову корпорацію розвитку США інвестували в Латинську Америку та Карибський басейн понад 10 млрд доларів. У свою чергу приватний сектор отримав додаткові мільярди інвестицій. Наприклад, в Еквадорі США працюють із Banco de la Produccion, щоб видати малому бізнесу кредити на загальну суму 150 млн доларів [1].

Оскільки малий бізнес є основним двигуном зростання та найкращим способом працевлаштувати людей, то дана сфера повинна інвестуватися, а особлива увага приділятися саме екологічно безпечним проектам, а не видобувним. З даної позиції обов'язковим є законодавство щодо трудових прав та прав людини.

На відміну від демократичних урядів авторитарні уряди пропонують громадянам хибний вибір: або наявність основних громадянських та політичних прав, або вищий рівень життя. Незважаючи на варіативність автократів, про покращення добробуту людей абсолютно не йдеться.

Ще одна проблема демократії – це расизм. Він дестабілізує демократії, робить їх менш процвітаючими та справедливими. Расизм призводить до поляризації та недовіри. Це позбавляє демократії сили, новаторства і творчості. Для подолання цього виклику потрібні узгоджені зусилля з боку всіх світових спільнот та інституцій.

Прикладом таких інституцій є університет Сан-Франциско-де-Кіто. З моменту заснування місія університету – це просування справедливості та інклюзивності. Щорічно університет випускає сотні студентів з числа корінного населення та афроеквадорців – груп, які традиційно були недостатньо представлені у вищих навчальних закладах через відсталість та нерівний доступ до можливостей. Кожен студент, який відвідує цей університет, здобуває кращу освіту завдяки різноманітному складу студентів.

Чільне місце в розбудові демократії належить і окремим громадянам. Як приклад можна зазначити Діану Салазар Мендес. Виросла Діана в Ібаррі, написала диплом про торгівлю людьми, щодо африканських мігрантів у Еквадорі. Її непокоїла відсутність соціальної справедливості. Вона здобула юридичну освіту, але кілька разів її не допускали до посади прокурора тому, що Салазар Мендес була афроеквадоркою.

За рахунок своєї наполегливості вона здобула свою першу посаду, присвятивши з того часу свою кар'єру притягненню до відповідальності впливових людей, мафіозі, політиків, включаючи колишніх президентів, бізнесменів. Її таврували, їй погрожували, якось вона мало не загубилася в морі під час операції з перехоплення наркоторговців. Сьогодні Салазар Мендес – генеральний прокурор Еквадору.

Ніна Гуалінда – лідер Кічва, корінної громади Еквадору. У 2001 році Ніні було всього вісім років, коли нафтова компанія приїхала бурити землю в Амазонії, де вона жила з родиною. Мати й тітка Ніни очолили громаду, яка виступила проти проекту, і на їхню адресу посипалися постійні погрози та нападки. Але вони продовжували чинити опір – через громадянську непокору, самоорганізацію, юридичну грамотність, давши Ніні освіту в галузі адвокатури [1; 8]. Коли через десять років справа її громади нарешті дійшла Міжамериканського суду, вісімнадцятирічна Ніна виступила на слуханні з боку громади. Суд ухвалив, що Еквадор має консультиватися з корінними громадами, перш ніж ліцензувати нафтові компанії для ведення бізнесу на їхній землі. Майже через десять років Ніна допомогла очолити групу жінок з числа корінного населення, яка зібрала понад 250 тисяч підписів з вимогою, щоб уряд розслідував систематичні атаки на жінок-захисниць Амазонії. Петиція була передана генеральному прокурору Еквадору Діані Салазар.

Отже, демократію формують не тільки цілі уряди, але й окремі особистості. Демократія працює, вона розвивається, вдосконалюється.

Незважаючи на невдоволення демократією, більшість людей підтримують такий режим. Близько 63% людей у Латинській Америці вважають, що демократія – найкраща система правління порівняно з 13%, котрі підтримують авторитарний уряд.

Протести і масові рухи, які критикують демократичні уряди в Північній та Південній Америці або деінде, вбачаються як ознака занепаду демократії, але це ніяк не є занепадом, а навпаки – ознакою сили демократії, прогресивним розвитком, де громадяни відчують свою спроможність бути важелем впливу на владу.

Найбільший ризик для демократії полягає не в тому, що громадяни надто критично ставляться до демократії, а в тому, що вони перестають піклуватися про неї.

Список використаної літератури

1. URL: <https://www.state.gov> (дата звернення: 30.11.2021).
2. Саркісова К. Електронна демократія як форма політичної комунікації в сучасному суспільстві. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С. 66–74.
3. Митко А.М. Наукові розвідки інформаційної демократії у сучасній американській комунікативістиці. *Американістика у вітчизняній політичній науці*. 2012. С. 201–207.
4. Дужа І.А., Мельник Л.М. Глобальне лідерство США в розмінванні та знищенні озброєнь. *Вісник Львівського університету. Серія : «Філосо.-політолог. студії»* : збірник наукових праць. 2021. Випуск 36. С. 196–208.
5. Дужа І.А. Еволюція Азійсько-Тихоокеанського регіону: інтеграційний та безпековий вимір : монографія ; БНАУ. Біла Церква, 2018. С. 196.
6. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України : монографія / заг. ред. професорів С. Шергіна, В. Космини, Л. Чекаленко. Київ : Дипломатична академія України при МЗС України, 2017. С. 68–108.
7. URL: <https://globaledge.msu.edu/countries/ecuador/government> (дата звернення: 30.11.2021).
8. URL: <https://www.britannica.com/place/Ecuador/Local-government> (дата звернення: 30.11.2021).

THE MAIN PROBLEMS OF DEMOCRATIC SYSTEMS, USING ECUADOR AS AN EXAMPLE

Iryna Duzha, Lyudmila Melnyk

Bila Tserkva National Agrarian University,

Faculty of Law and Linguistics, Department of Social Sciences and Humanities

Soborna square, 8/1, 09117, Bila Tserkva, Kyiv region, Ukraine

The article identifies and analyzes the main problems of the destruction of democratic systems on the example of Ecuador and presents proposals for overcoming the crisis in the practice of the United States. These problems are becoming public in the modern world, and more and more democratic governments are trying to overcome such phenomena, which are provoked by racism, low levels of economic and social growth, alienation of citizens from spheres of influence.

Modern realities show that not every government can overcome the barrier of democratic interaction on its own, so the main method in increasing the functioning of democracy is mutual assistance of countries with developed democratic systems and government-people interaction.

Democracy must close the gap between what the government promises the people and what it implements. In turn, this depends on how the government and the people interact with each other. Thus, the greater the balance between the citizens and the ruling elite, the more developed the democratic system in the state, the support of the government by the people and the recognition of its legitimacy.

Despite all the challenges that democracies face, governments can withstand. Especially in this region, where there is a deeply integrated group of partners who not only share values but also have a common culture, vast wealth of natural resources and biodiversity.

Democracies are currently being re-established, namely the definition of their new landmarks based on current challenges for states and peoples. In this situation, new ideas, progressive and improved methods are important.

Often such changes are brought by the new generation, which puts all its efforts into solving the problems of its country, people, fights for rights and opportunities. Examples include prominent women such as Diana Salazar Mendes and Nina Gualinda.

Key words: democracy, Ecuador, United States of America, North America, South America, corruption, resistance movement, civil security, COVID-19 pandemic, Diana Salazar Mendes, Nina Gualinda.